

Vergaderjaar 2018–2019

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2038

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 augustus 2019

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda voor de informele Raad Buitenlandse Zaken Gymnich van 29 en 30 augustus 2019 aan.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

GEANNOTEEERDE AGENDA INFORMELE RAAD BUITENLANDSE ZAKEN (GYMNICH) VAN 29 EN 30 AUGUSTUS 2019

Op 29 en 30 augustus vindt in Helsinki de halfjaarlijkse informele Raad Buitenlandse Zaken plaats, ook wel Gymnich genaamd, naar het Duitse plaatsje Gymnich waar in 1974 de eerste informele Raad Buitenlandse Zaken plaatsvond. Vanwege het informele karakter worden er geen besluiten genomen. De agenda is als volgt: tijdens een werklunch op 29 augustus zullen ministers van Buitenlandse Zaken tezamen met ministers van Defensie van gedachten wisselen over hybride dreigingen. Voorts zullen ministers van Buitenlandse Zaken spreken over de situatie in de Golf. Op vrijdag 30 augustus vinden nog twee bijeenkomsten plaats: een werksessie over de EU en het Arctisch gebied en een werksessie over regionale samenwerking met de zes partnerlanden uit de Westelijke Balkan. Na afloop van Gymnich zal nog een informele lunch plaatsvinden over mensenrechten samen met de zes Westelijke Balkanlanden en Turkije.

Werklunch Hybride dreigingen

Tijdens de lunch zal het voorzitterschap de belangrijkste bevindingen presenteren van eerdere *Scenario-Based Policy Discussions* over hybride dreigingen waaraan de Minister van Justitie en Veiligheid en hoge ambtenaren van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie hebben deelgenomen. Deze bevindingen zullen de lidstaten handvatten geven om hun beleid met betrekking tot het bestrijden van hybride dreigingen te versterken en uit te breiden.

Het Nederlandse beleid ten aanzien van het bestrijden van hybride dreigingen vindt voornamelijk plaats onder de noemer «statelijke dreigingen», waar u reeds eerder over bent geïnformeerd. Bij het tegengaan van hybride dreigingen ligt het accent van de aanpak de komende periode op de thema's (1) ongewenste buitenlandse inmenging gericht op diaspora, (2) het beschermen van democratische processen en instituties en (3) economische veiligheid.

De *Scenario-Based Policy Discussions* die de afgelopen maanden plaatsvonden in Helsinki, dienden om de beleidsdiscussie aan te gaan omtrent het gehele spectrum van hybride dreigingen. Het ging onder andere om de invloed van disruptieve en nieuwe technologieën, de rol van desinformatiecampagnes en civiel-militaire samenwerking. Nederland onderschrijft een geïntegreerde benadering en een maatschappij-brede aanpak met betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en de private sector. Nederland steunt daarnaast versterkte EU-NAVO-samenwerking in het tegengaan van hybride dreigingen met een focus op situationeel bewustzijn, het vergroten van weerbaarheid en het uitbreiden van mogelijke responsopties. De kracht van EU-NAVO-samenwerking zit in de complementariteit van hun respectieve capaciteiten. Het *European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats* in Helsinki waar EU- en NAVO-landen hybride dreigingen bespreken en de NAVO *Counter Hybrid Support Teams* die NAVO-bondgenoten ondersteunen met hun expertise, zijn enkele voorbeelden van hoe de EU en NAVO bijdragen aan weerbaarheid tegen hybride dreigingen.

De EU-lidstaten zijn het erover eens dat onderlinge informatie-uitwisseling van essentieel belang is. Om deze samenwerking te versterken, heeft de EU eerder al de *Hybrid Fusion Cell* opgericht. Hierdoor is de onderlinge informatie-uitwisseling verbeterd.

Waar het gaat om reacties op hybride dreigingen, is het de vraag hoe in Europees verband kan worden opgetreden. Juist bij een hybride dreiging

zal de opponent waarschijnlijk bewust onder de juridische grenzen van een gewapend conflict blijven. De gemeenschappelijke reactie hierop moet enerzijds een geloofwaardig antwoord bieden en anderzijds niet leiden tot onbedoelde escalatie. Deze discussie wordt naar verwachting de komende tijd verder gevoerd binnen de EU. Nederland zal hierin een actieve rol blijven spelen.

Werk sessie over de situatie in de Golf

Ministers zullen spreken over de situatie in de Golf regio. Gelet op de incidenten die de afgelopen maanden hebben plaatsgevonden, waaronder aanvallen op zes olietankers in mei en juni en het in beslag nemen van een Britse olietanker door Iran in juli, zullen de ministers van gedachten wisselen over maritieme veiligheid in de regio. Uw Kamer is op 15 juli jl. (Kamerstuk 29 521, nr. 384) geïnformeerd dat het kabinet de wenselijkheid en mogelijkheid onderzoekt om bij te dragen aan een verhoging van de maritieme veiligheid in de Golfregio. Het kabinet acht het van belang dat de commerciële scheepvaart conform het internationaal zeerecht op een veilige manier gebruik kan maken van de vaarroutes in het gebied. Bovendien steunt het kabinet onverminderd het nucleaire akkoord met Iran, JCPOA.

Werk sessie over de EU en het Arctisch gebied

De ministers zullen een brede discussie voeren over de Arctische regio, één van de prioriteiten onder het Finse EU voorzitterschap. De ontwikkelingen in het Arctisch gebied volgen elkaar – als gevolg van klimaatverandering, technologische vooruitgang en globalisering – in hoog tempo op: het noordpoolgebied raakt steeds meer toegankelijk voor het ontplooiën van (economische) activiteiten, zoals scheepvaart, grondstoffenwinning en toerisme. Dit leidt weer tot toenemende internationale belangstelling, van zowel Arctische als niet-Arctische staten, en daarmee tot een veranderende geopolitieke omgeving. Over de gevolgen van deze ontwikkelingen in relatie tot veiligheid is uw Kamer op 5 juli jl. per brief (Kamerstuk 35 000 V nr. 82) geïnformeerd.

Het Fins voorzitterschap zet in op het vergroten van de EU-betrokkenheid bij de regio en het versterken van het EU Arctisch beleid. Het kabinet steunt de positie van het Fins voorzitterschap. Het is van belang dat kansen en uitdagingen die gepaard gaan met het veranderende noordpoollandschap in EU-verband worden gemonitord en geadresseerd. Het kabinet zal tijdens Gymnich het belang van een integraal EU Arctisch beleid uitdragen, waarbij de in juli jl. door het *European Political Strategy Centre* (onderdeel van de Europese Commissie) gepubliceerde strategische notitie¹ een belangrijk aanknopingspunt vormt. Hierin zullen ook geopolitieke en economische ontwikkelingen en veiligheid aan bod moeten komen. Hiernaast zal het kabinet aandacht vragen voor de drie kernpunten van de Nederlandse Polaire Strategie (Kamerstuk 34 300 V, nr. 58): duurzaamheid, wetenschappelijk onderzoek en internationale samenwerking. Ook zal het kabinet conform staand beleid naleven van internationaal recht bij toenemende activiteiten in het Arctisch gebied onderstrepen.

Werk sessie over regionale samenwerking met Westelijke Balkan

De ministers zullen met de collega's van de zes Westelijke Balkan landen (Servië, Bosnië-Herzegovina, Noord-Macedonië, Kosovo, Montenegro, Albanië) spreken over regionale samenwerking. Nederland moedigt

¹ https://ec.europa.eu/epsc/publications/strategic-notes/walking-thin-ice-balanced-arctic-strategy-eu_en

regionale samenwerking aan, zoals op de terreinen van migratie, veiligheid, energie-connectiviteit en handel. NL acht een effectief functionerende rechtsstaat in de Balkan landen daarbij van groot belang. Het Nederlandse beleid ten aanzien van EU-toetreding van de Westelijke Balkanlanden blijft daarbij strikt en fair.

Informele lunch over mensenrechten

Na afloop van Gymnich organiseert het Finse voorzitterschap een informele lunch over mensenrechten als hoeksteen van het Europese Gemeenschappelijk Buitenland en Veiligheidsbeleid (GBVB). Nederland verwelkomt deze discussie om tot een sterkere EU-inzet voor de bescherming van mensenrechtenverdedigers te komen. De Minister van Buitenlandse Zaken zal de gelegenheid aangrijpen om namens het kabinet nogmaals een pleidooi te houden voor de noodzaak van een EU-mensenrechtensanctieregime.